Anul V. Sibiiu, 1 Ianuarie 1911. Nr. 1.

REVISTA TEOLOGICĂ

ORGAN PENTRU ȘTIINȚA ȘI VIAȚA BISERICEASCĂ.

— APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ. —

REDACTOR:

Dr. NICOLAE BĂLAN.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: SIBIIU, STRADA REISSENFELS, 11.

CUPRINSUL:

SIBIIU.
TIPARUL TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE.
1911.

Anul V. 1 Ianuarie, 1911. Nr. 1.

REVISTA TEOLOGICĂ

organ pentru ştiinţa şi vieaţa bisericească.

Abonamentul: Pe un an 10 cor.; pe o jumăt. de an 5 cor. — Pentru România 12 Lei.
Un număr 50 fil.

MERGEM ÎNAINTE!

Cu numărul de faţă «Revista Teologică» trece pragul anului al cincilea al existenţii sale.

Înfiinţată din dragostea de a promovà cultura preoţimii şi a bisericii noastre, ea s'a susţinut până acum prin însufleţirea câtorva, mai mult decât prin sprijinul cetitorilor, cărora s'a adresat. Căci din numărul destul de considerabil al preoţilor întregii noastre mitropolii, abia a cincia parte s'au simţit datori să aboneze această revistă, care în specialitatea ei este singura la noi. In alte biserici productele literaturii bisericeşti şi măsura în care ele sunt sprijinite, formează barometrul cu care se măsoară înălţimea vieţii creştineşti. Dacă ar fi să aplicăm acest criteriu de judecată şi la noi, ar trebuì să constatăm un barometru sufletesc destul de scăzut. Literatură bisericească se face puţină de tot, iar care se face nu e sprijinită.

Sunt multe cauzele acestei stări, pe care cu toţii dorim să o vedem cât mai îmbucurătoare. Cunoaştem şi ţinem seamă de împrejurările grele, între cari trăeşte preoţimea. Dar oricât de mult am vreà să aruncăm vina asupra acestor împrejurări, totuş nu se poate desvinovăţi nici o mare parte din preoţimea noastră de indiferentismul ce-l arată faţă de propria sa cultură. E un semn destul de îngrijitor, că mulţi dintre slujitorii altarului nu se apropie de izvoarele din cari pot să primească însufleţirea pentru chemarea ce o au s'o îndeplinească. Bine trebue să ne tragem seama mai ales astăzi cu faptul, că nu împrejurările externe favorabile ori nefavorabile, ci căldura dragostei faţă de

Christos şi râvna sfântă de a realiză tot mai mult idealul evangheliei creştine în vieaţa poporului nostru, au să fie motivele cele dintâi şi cele mai puternice pentru toate acţiunile preotului vrednic. Pe aceste motive înalte trebue să se sprijinească păstorul cel bun cu atât mai mult, cu cât mai grele şi mai asupritoare devin pentru dânsul împrejurările vieţii. Căci de unde, dintr'alt loc, ar puteà să-şi primească păstorul cel bun puterea şi curajul apostoliei? Dela lume şi dela oameni nu, căci nu i-le dau şi nu i-le pot da în măsura cuvenită. E slab şi neputincios acel preot, care se bazează în primul rând pe un asemenea ajutor.

Noi cunoaştem situaţia în care ne găsim. Cunoaştem grelele împrejurări de vieaţă ale preoţimii noastre; dar în acelaş timp vedem cu durere cum stau închise pentru dânsa izvoarele de putere sufletească, care să-i înalţe moralul, să-i întărească conştiinţa vredniciei preoţeşti şi să o însufleţească spre o activitate aducătoare de mulţămiri şi rezultate binefăcătoare. E o mare scădere, că în împrejurările grele de astăzi, în biserica noastră se negligă aproape cu totul o condiţie fundamentală a progresului oricărei biserici: anume împrejurarea, că *trebue să se facă educaţie şi păstorire duhovnicească şi cu aceia, cari sunt chemaţi să păstorească poporul, adecă cu preoţii.* Ceeace se face la noi în această privinţă atinge prea puţin măsura trebuinţelor. Aici este a se căutà una din cauzele principale, dacă nu chiar cea mai gravă, care face să stagneze ori să decurgă fără entuziasm vieaţa noastră bisericească. Noi pierdem din vedere lucrul care trebueşte şi fără de care înzadar ne ostenim pentru altele. Este limpede ca lumina soarelui, că fără o preoţime, al cărei suflet să fie alimentat în continuu de hrana spirituală necesară, nu poţi produce nici în popor roadele vieţii creştineşti. In această serie de idei am aveà multe de spus, când am sta să analizăm cum se petrece vieaţa izolată a celor mai mulţi dintre preoţii satelor noastre. Trebue să ne pătrundem de convingerea, că a sosit timpul să ne îngrijim de toate acele mijloace, cari sunt în măsură să cultive virtuţile păstorului celui bun, cari sunt în stare să-i dea lumină şi putere sufletească şi să pună preoţimea noastră în curentul unei vieţi pline de însufleţire şi devotament pentru chemarea pe cât de grea pe atât şi de frumoasă, ce are să o îndeplinească în mijlocul poporului nostru.

In serviciul acestei probleme vitale pentru noi, vrem să punem «Revista Teologică» cu mai multă stăruință de aici înainte. Nu facem nici o modificare în programul larg ce şi l-a stabilit dintru 'nceput, dar cu începutul acestui an facem un însemnat pas mai departe spre realizarea acelui program de muncă.

In butul tuturor greutăţilor ce le întimpinăm, ne-am hotărît să scoatem «Revista Teologică» ***de două ori pe lună.*** Am făcut constatarea, că scoţându-o numai odată pe lună, cetitorii îşi pierd interesul dela un număr la altul şi cauza nu e servită cum dorim. Având să apară de aici înainte de două ori la lună, ea va luà cuvânt în chestiile dela ordinea zilei din biserică, iar prin aceasta va sta în strânsă legătură cu vieaţa bisericească și va devenì mai actuală. Pe lângă știinţa teologică, vom da atenţiunea cuvenită trebuinţelor praxei pastorale, servind preoţimea cu lămuriri folositoare pe acest teren. Indeosebi ne vom ocupà cu conferinţele preoţeşti, arătând cum credem că s'ar puteà îndrumà activitatea lor pe viitor, ca să dea roade mai bune. Deschidem coloanele revistei pentru preoţi, ca să-și discute durerile şi dorinţele lor. Tot celce are de spus ceva, prin ce crede că ar folosì şi altora, este primit cu bucurie. Vrem ca această revistă să fie un organ al preoţimii noastre, folositor întru toate cele bune. Pe lângă colaboratorii de până acum, avem făgăduinţa că ne vor sprijinì cu scrisul lor preţios şi unii scriitori din biserica ortodoxă a României.

Aducând revistei noastre aceste însemnate îmbunătăţiri, cheltuielile împreunate cu publicarea ei se sporesc în măsură considerabilă, din care cauză suntem siliţi să urcăm preţul abonamentului. Noi nu ne-am împărtășit de nici un ajutor din fondurile bisericii, ci am lucrat exclusiv cu puterile noastre materiale şi morale. Urcăm preţul abonamentului cu minimul posibil, ca să putem face faţă cheltuielilor mari ce le avem cu tiparul: *cu 2 cor.,* astfel ***revista va costa la an 10 cor.***

Abonaţii cari vor achità *până la 1 Februarie întreg costul abonamentului,* vor primì *gratuit* broşura: «*Hirotonia ca pedecă pentru căsătorie*» de episcopul Dr. Nicodim Milaş, traducere din sârbeşte, precum şi broşura «*Taina pocăinţei*», care va apare ca primul număr din «*Biblioteca pastorală*», care e în curs de publicare.

In «Biblioteca pastorală» vom scoate succesiv diferite studii de pe terenul praxei pastorale.

Tot în decursul acestui an ne vom împlinì făgăduinţa şi dorinţa veche de a publicà «*Biblioteca Revistei Teologice*», în care vom da la lumină scrieri de pe terenul teologiei, în măsură să intereseze atât pe preoţi cât şi pe intelectualii noştri dintre mireni. În scopul acesta avem deja pregătite trei lucrări, cari n'au putut să apară până acum din lipsa mijloacelor necesare.

Abonaţii «Revistei Teologice» vor primì toate publicaţiile noastre cu preţ redus.

Precum se poate vedeà din cele precedente, voim să iniţiem o mişcare spirituală mai intensivă în sinul bisericei noastre. Suntem convinşi, că prin această lucrare vom contribuì la întărirea bisericii noastre şi la completarea factorilor culturali din vieaţa neamului nostru.

Pentru realizarea acestei lucrări folositoare, facem apel călduros la Preasfinţiţii noştri Arhierei, la forurile bisericeşti, la onorata preoţime şi intelectualii dintre mireni din întreaga noastră mitropolie, să ne acoarde binevoitorul sprijin.

In numele redacţiei:

Dr. Nicolae Bălan.

TAINA POCĂINŢII.

I.

Taina pocăinţii se poate tratà din mai multe puncte de vedere. Atât teologia dogmatică cât şi cea morală, filozofia cât şi ştiinţele sociale şi politice se pot ocupà cu taina aceasta, fireşte fiecare din punctul său de vedere. Eu mă voiu ocupà cu taina aceasta numai din punct de vedere practic, dând indigetări pastorale cum trebue să fie îndeplinită spre cel mai mare folos sufletesc al credincioşilor.

Taina pocăinţii a fost aşezată de însuş Mântuitorul, când a apărut, după înviere, înaintea învăţăceilor Săi şi le-a zis: «Pace vouă» şi aceasta zicând a suflat şi le-a zis lor: «Luaţi Duh sfânt, cărora le veţi iertà păcatele, se vor iertà lor, şi cărora le veţi ţineà, vor fi ţinute». (Ioan XX. 21—23).

Semnul văzut (partea externă) al acestei taine constă în mărturisirea păcatelor din partea celui ce se pocăeşte (materia tainei) şi în deslegarea ce o rosteşte preotul după ce a ascultat mărturisirea (forma tainei); iar efectele darului dumnezeesc nevăzut (partea internă a tainei) constau în iertarea tuturor păcatelor săvârşite după botez, respective dela ultima mărturisire cu vrednicie, precum şi în lăsarea pedepsei împreunate cu acele păcate. Taina pocăinţii se deosebeşte de cea a sf. botez prin aceea, că prin botez se curăţeşte omul de păcatul strămoşesc (moştenit, original) şi de toate păcatele personale săvârşite până la botez, pe când prin taina pocăinţii se eliberează de toate păcatele săvârşite după botez, respective dela ultima mărturisire validă încoace.

De aceea numai cel ce e deja botezat poate primì taina pocăinţii, fiind taina botezului o condiţiune necesară pentru fiecare altă taină. Deosebirea dintre aceste două taine mai constă şi în aceea, că botezul nu poate fi repeţit, pe când taina pocăinţii se împărtăşeşte de câteori creştinul simte trebuinţă şi e pregătit să o primească cu vrednicie.

Ca săvârşitori (administratori) ai acestei taine a pus Mântuitorul pe sf. apostoli şi pe urmaşii lor, pe episcopi şi presbiteri, prin cuvintele: «Ori câte veţi legà pe pământ, vor fi legate în cer, şi ori câte veţi deslegà pe pământ, vor fi deslegate în cer» (Mat. XVIII, 18).

Pentru primirea cu vrednicie a acestei taine se cere:

1. O *părere de rău*, o căinţă sinceră şi adevărată pentru tot păcatul săvârşit, care părere de rău nu are să emaneze din frică pentru urmările rele aici pe pământ, ci din frică de dreapta răsplată a lui Dumnezeu, ori şi mai bine zis, din iubire cătră Dumnezeu, căruia avem să-i mulţămim tot binele şi pe care noi prin păcatele noastre l-am supărat.

A 2-a cerinţă este: *propusul firm* de a nu mai păcătuì în viitor, ci a ne îndreptà vieaţa noastră. Ca dovadă despre propusul nostru de a ne îndreptà, se consideră şi nizuinţa noastră de a reparà orice rău şi orice pagubă am fi cauzat prin păcat.

A 3-a cerinţă este: *credinţa* în Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Christos şi nădejdea în îndurarea Sa. Precum nu e permis să desconsiderăm răsplata lui Dumnezeu, tot aşa nu e permis să

ne pierdem nădejdea în îndurarea Lui, ci datori suntem să sperăm cu încredere, că Cel care a iertat pe tâlharul răstignit alăturea, văzându-i căința cea adevărată, se va milostivì și față de noi și va da iertare păcatelor noastre.

A 4-a cerință pentru primirea cu vrednicie a acestei taine este: *mărturisirea verbală a păcatelor săvârșite.* Cel care la mărturisire retace intenționat un păcat, comite prin aceasta un păcat greu, își câștigă pedeapsă în loc de iertare, osândă în loc de deslegare, blestem în loc de binecuvântare, iar mărturisirea lui nu e validă.

După mărturisire preotul impune celui ce s'a mărturisit un *canon.* Acesta constă din anumite mijloace de îndreptare morală, pe cari preotul le impune penitentului în conformitate cu felul păcatelor ce le-a mărturisit și cu acel scop, ca să-i înfrâneze pofta de a mai păcătuì și să-l îndrume pe calea vieții celei virtuoase. Despre canon va fi vorba mai în jos; aici însemn atât, că el nu are înțelesul de pedeapsă, prin care penitentul ar satisface dreptății dumnezeești pentru păcatele săvârșite, ci canonul are scopul de a înlesnì și de a realizà îndreptarea celui păcătos și întoarcerea lui la lumina vieții creștinești. Scopul canonului e de a servì ca o medicină vindecătoare, care se aplică celui păcătos în conformitate cu natura păcatelor, cari sunt tot atâtea boale sufletești.

II.

În veacurile prime ale creștinismului s'a desvoltat o praxă foarte complicată pentru pocăință. Atunci erà obiceiul, ca aceia, cari prin păcate mai grele au provocat scandele publice, trebuiau să-și mărturisească păcatele public înaintea episcopului ori a preotului și a întregei comunități. Pentru aceasta mărturisire dispozițiile mai amănunțite se deosebiau după împrejurări și locuri. Mărturisirea aceasta publică se numià grecește ἐξομολόγησις, latinește confessio, pocăința însaș grecește μετάνοια, latinește poenitentia.

Ceice se pocăiau (numiți grecește μετανοοῦντες) aveau, întru cât le erà permis a azistà la serviciul divin, locuri deosebite de ceialalți credincioși. Cei mai greu păcătoși își aveau locurile lor afară de biserică, în care nu aveau voie să intre până ce nu dădeau dovadă de o adevărată căință și îndreptare. Aceștia se

numiau grecește χειμαζόμενοι, latinește hiemantes. Clasa următoare o formau așa numiții προσκλαίοντες, flentes, cei ce plâng, cari stăteau înaintea ușii bisericii și rugau pe cei credincioși, ca să se întrepună cu rugăciuni și ei pentru dânșii. Altă clasă o formează ἀκροώμενοι — audientes, ascultătorii, cari stăteau în antișambra bisericii și ascultau predica, dar la săvârșirea celor sfinte nu puteau fi de față. După aceștia urmau ὑποπίπτοντες — genuflectentes, cei ce îngenunchiau. Acestora le erà rezervat un loc după amvon. După predică îngenunchiau și episcopul cu întreaga comunitate se rugà pentru dânșii. Dupăce episcopul puneà mânile preste dânșii, părăseau biserica. Ceice treceau și peste acest examen, formau clasa ultimă a celor ce se pocăesc și se numiau grecește συνιστάμενοι, latinește consistentes. Aceștia stau printre ceialalți credincioși, dar nu erau admiși la sfânta cuminecătură.

Durata pocăinții erà diferită după împrejurări și timpuri; în unele cazuri grave se extindeà preste întreagă vieața. O scurtare a timpului de pocăință primeà cineva când martirii, cari se apropiau de moarte, se rugau pentru dânsul și aceasta mijlocire a martirilor se făceà cunoscută tuturor. După moartea martirilor primeà acela, pentru care s'a rugat martirul, deslegarea păcatelor și absolvarea dela canon. Aceasta erà prima strălucire de mărire a martirilor, care luminà fruntea lor aici pe pământ încă. Aceia cari își jertfiau vieața pentru Christos, erau cei mai chemați de a se rugà pentru cei cari au păcătuit neurmând poruncilor lui Christos.

După ce creștinismul a ajuns la libertate în împărăția romană, din anumite considerațiuni practice mărturisirea publică a dispărut încetul cu încetul, luându-i locul mărturisirea secretă înaintea episcopului ori a preotului.

Așa zice sf. *Ioan Chrisostom* în Omilia sa a 30-a: «Vă sfătuesc și vă rog, ca să vă mărturisiți păcatele voastre înaintea lui Dumnezeu, eu nu vreau să te duc înaintea deaproapelui tău și să te silesc, ca să-ți descoperi păcatele tale înaintea oamenilor, ca într'un teatru; dar înaintea lui Dumnezeu deschide-ți inima ta, Lui arată-i ranele tale și dela El așteaptă vindecare; căci și când îți faci mărturisirea întru tăcere, El știe toate».

In vorbirea sa aceasta consideră de prisos numai mărturisirea înaintea publicului întreg, dar nu și pe cea înaintea preo-

tului, căci în Omilia sa a 4-a zice apriat și provoacă direct pe credincioşii, cari se pocăesc, ca lui singur să-și mărturisească păcatele, ca să-i poată mântuì de relele lor şi să le aline durerile.

Mai mult decât mărturisirea publică s'a susţinut pocăinţa publică.

Datinile împreunate cu administrarea tainei acesteia sunt diferite.

La creştinii romani apuseni mărturisirea se face înaintea preotului, care șede în așanumitul scaun al mărturisirii, încât cel ce se mărturiseşte nu vede faţa preotului, iar preotul numai puţin de tot poate vedeà faţa credinciosului. Afară de aceasta la romano-catolici mai e și obiceiul, de a se face mărturisirea şi în scris.

La noi aceasta nu e uz.

După ritul coptic preotul se roagă împreună cu cel ce se mărturiseşte: Tatăl nostru, de 50 ori; Doamne, păcătuit-am, nu mă pedepsì pentru numele Tău cel sfânt, de 100 ori; Doamne milueşte-ne, de 100 ori. Celce se mărturiseşte pleacă capul şi genunchii şi spune preotului tot ce apasă asupra inimii sale, după aceasta preotul ceteşte o rugăciune și-i dă binecuvântarea. Penitentul face 3 închinăciuni înaintea altarului, apoi una înaintea preotului, îi sărută picioarele, rugându-l să se roage pentru dânsul. Preotul îi impune un canon; în timpul, cât ţine canonul, penitentul vine în fiecare zi la preot de-i destăinuieşte starea sufletească şi progresul în îndreptarea vieţii sale. După împlinirea canonului preotul rosteşte deslegarea.

In alte comunităţi creştine se găsesc alte rituri ale tainei pocăinţii.

După aceste date istorice referitoare la taina aceasta, voiu încercà să arăt cele ce trebuiesc ştiute şi observate atât de preot cât şi de cel ce se mărturiseşte. Voiu tratà deci despre ceeace ar fi de observat şi ce ar fi de făcut azi din partea noastră ca preoţi la administrarea tainei acesteia.

III.

A conduce suflete, precum zice *sf. Grigore* şi precum experienţa ne învaţă, e cea mai grea artă. Grea e chemarea duhovnicului mai ales la mărturisire, când are să judece iute şi corect,

să ajute celuice se căeşte, a-i da sfaturi mântuitoare, a-i impune canon potrivit şi a aflà totodată şi mijloacele pentru îndreptare.

Administrarea acestei taine îşi va uşura-o fiecare preot prin aceea, că va pregătì pe credincioşi de cu bună vreme, lămurindu-i despre însemnătatea tainii şi despre cele ce trebue să le ştie şi împlinească pentru a o primì cu toată vrednicia.

Instrucţiunea aceasta nu se va da numai tineretului prin cateheze, ci şi celor adulţi, din timp în timp, se vor repetà aceste învăţături, ca nu cumva să primească cineva o taină, pe care o poate repetà de atâteaori de câteori voeşte, fără să o ştie preţuì îndestul şi fără să corespundă cerinţelor, având a păşì aici fiecare ca pârîşul său, fiindu-şi însuş martor, lucruri cari anumitor persoane nu prea convin. Din cauza aceasta de multe ori putem observà, că chiar persoane, cari cu tot dinadinsul şi cu toată seriozitatea şi dorinţa vin şi cer deslegarea păcatelor, nu se mărturisesc pe deplin, corespund cerinţelor unei adevărate mărturisiri numai superficial, o împrejurare care îngreunează administrarea tainei şi o face de multeori fără valoare şi fără rezultat.

Dumnezeu prin păcat se vatămă. Că El ne va iertà sau nu, atârnă numai dela a Lui sfântă voinţă. Cuvântul Lui, sângele cel scump al Mântuitorului Christos vărsat pentru împăcarea omenimii cu Dumnezeu, răstignirea, sfânta cuminecătură ne dau însă mângăetoarea asigurare, că fiecare poate dobândì iertarea păcatelor, dacă se căeşte în adevăr, promite a nu mai păcătuì şi se şi ţine de promisiunea sa. Nu e păcat aşa de greu, ca să nu putem nădăjduì iertare din partea lui Dumnezeu, pe lângă o pocăinţă adevărată şi corespunzătoare din partea noastră, ci precum a zis Mântuitorul — numai păcatele contra Duhului sfânt nu se vor iertà nici în vieaţa de acum nici în vieaţa cealaltă, şi acelea sunt păcatele, pe cari şi le câştigă omul din voia lui liberă, respingând dela sine până în cele din urmă posibilitatea oferită de a se deslegà de păcate şi de-a primì iertarea lor. Dar pe lângă împlinirea condiţiunilor unei adevărate pocăinţe se iartă şi aceste păcate.

La noi în biserică, după cum ne arată şi molitvelnicul, mărturisirea ar aveà a se face în modul acesta:

Preotul îmbrăcat în toate vestmintele preoţeşti, în tot cazul însă cu patrafir şi felon, zice: Binecuvântat eşti Dumnezeul nostru; Sfinte Dumnezeule; Preasfântă Treime; Tatăl nostru, Doamne mi-

luește-ne, și psalmul cincizeci, iar după un molitvelnic slavon ar mai fi și psalmii 4, 6, 12 și 69.

După psalmul 50 ar urmà troparele, rugăciunea: Dumnezeule Mântuitorul nostru, Doamne Iisuse Christoase Fiule a lui Dumnezeu etc., și preotul adresează celuice se mărturisește cuvântul: Iată fiule Christos stă nevăzut primind mărturisirea ta cea cu umilință, — precum e în fiecare molitvelnic, și apoi pune întrebări rând pe rând, iar după aceste întrebări e a se cetì rugăciunea Doamne D-zeule, cel ce ești mântuirea robilor Tăi, ectenie și opust, în urmă ar venì deslegarea: Domnul și D-zeul nostru Iisus Christos cu darul și cu mila iubirei sale de oameni să te ierte pre tine fiule etc. și apoi impunerea canonului.

E dela sine înțeles, că cuvântul pe care îl va adresà preotul credinciosului său va fi după împrejurări diferit, va fi acomodat cu referință atât la sex și etate, cât și la gradul de cultură și stare socială.

Ca un cuvânt potrivit și general aflu eu următoarele șire, cetite în limba germână și traduse din un molitvelnic slavon de un protopresbiter rus, anume *Alexios v. Maltzew*[1]:

In Duhul sfânt iubite fiule N. N.! Ai făcut bine că ai venit la sfânta mărturisire, pentrucă prin mărturisire ca prin o baie duhovnicească îți vei spălà sufletul tău de toate păcatele și ca prin o doftorie cerească te vei vindecà, îți vei spălà sufletul tău de toate păcatele, de toate ranele lor aducătoare de moarte. Te silește fiule a te căì în inima ta de tot păcatul ce l-ai făcut și îl spune lui Dumnezeu, care e nevăzut între noi; îl spune și înaintea mea, a smeritului rob, care am primit dela El putere de a deslegà. Nu ascunde și nu adauge nimic, ci așa precum și ce ai făcut mărturisește dupăcum îți vei aduce aminte, pentrucă ascunderea păcatului este o ademenire a sufletului, o îngreunare, o profanare și păcatul nu se va iertà. Prin aceasta se naște un nou păcat, căci sfânta taină nu e împlinită în adevăr. Nu ascunde de rușine nici un păcat, pentrucă și eu sunt om supus la asemenea slăbiciuni și pot cădeà în aceleași păcate, căci și eu am ispita slăbiciunilor omenești. Dacă lăsând la o parte rușinea te vei

[1] In scrierea sa: Die Sacramente der orthodox-katholischen Kirche des Morgenlandes. Berlin 1898.

desvăluì înaintea mea singur, nu te vei osândì înaintea îngerilor și a oamenilor la ziua judecății; dacă însă vei ascunde ceva de mine, atunci vei da seamă de toate înaintea adunării lumii întregi și nu vei scăpà de pedeapsa cea vecinică. Nu ascunde nici de frică ceva, căci eu nu te voiu spune vre-odată oamenilor, ci cu duhul blândeţelor voiu căutà să te îndreptez. La mărturisire te acuză, nu te apără, descopere ale tale păcate și nu ale altora. Persoanele părtașe la păcatul tău nu le pomenì, căci înjosirea deaproapelui încă e un păcat. Ale tale păcate le mărturisește, nu înșirându-le ca în povești, ci spunându-le cu părere de rău și cu o hotărîre tare de a te ferì de asemenea păcate în viitor. Fără acestea o adevărată mărturisire nu e cu putință. In modul acesta pregătindu-ţi sufletul, dă cinstea cuvenită lui Dumnezeu, recunoaşteţi fărădelegile faţă cu tine, ca primind deslegarea să fii liber de orice legătură a păcatului, curat și vindecat la suflet prin îndurarea lui D-zeu.

După aceasta pune preotul întrebările pe rând, așa, că după fiecare întrebare stă puţin, până ar urmà răspunsul.

La mărturisire preotul dator este a observà, mai ales când are de-a face cu necunoscuţi, următoarele: Pe oricare străin îl va întrebà mai întâi, cine e și că aparţine bisericii gr. ort.? Ce ocupaţie și ce chemare are? Că e însurat sau nu? Când și la cine s'a mărturisit ultima dată? De ce a părăsit duhovnicul său? Dacă a avut vre-un canon, împlinitu-l-a? Că nu stă sub vre-un jurământ, sau sub vre-un blestem, sau chiar sub anatemă? Dacă celce se mărturisește s'ar aflà sub vre-un legământ, atunci dator e preotul a-l trimite, respective a-l îndrumà la acela, care l-a legat.

(Va urmà).

Ioan Hanzu
preot.

Într'o zi, rugându-mă lui Dumnezeu, văzui limpede că Dumnezeu e într'adevăr o ființă reală, — iubirea. El este tot ce pipăi și simt sub forma iubirei. Și aceasta nu-i un sentiment, o abstracţiune oarecare, ci o ființă adevărată pe care am simţit-o. Da, am simţit-o.

Tolstoi.

EVENIMENTE ACTUALE DIN BISERICA CATOLICĂ.

Osîndirea Sillon-ului.

I.

In Francia catolicismul a suferit și sufere de un mare rău: Legarea sa de anumite direcțiuni politice. El n'a vrut să recunoască de bune schimbările formei de guvernămînt pe care poporul francez și-le-a dat în cursul timpului. A socotit de bună numai o singură formă: forma regalistă, și spre dînsa au mers simpatiile sale.

Forma regalistă e acea pe care o reprezintă nobilimea franceză, toate familiile cu un trecut istoric care au avut un rol pe vremurile cînd înfloreau curțile regilor.

Poporul francez însă s'a făcut singur promotorul ideilor democratice și, mai nainte de alte popoare, le-a dus la realizare. Aceste idei nu erau ale regaliștilor, nu erau deci nici ale Bisericii catolice care credeà că, afară de rolul ei religios, trebuie să mai urmeze și o direcțiune politică.

Faptul acesta a înstrăinat de Biserică pe un mare număr de Franceji și, în acelaș timp, erà o bună armă în mîna celor ce dușmăneau Biserica catolică. Ea erà arătată ca prietenă numai a celor tari și cu situațiuni materiale înfloritoare, ca nepăsătoare însă față de aspirațiunile populare pe care le sacrificà fără milă cînd erà vorba să facă gustul celor puternici.

Și se înțelege că această imputare nu puteà fi trecută cu vederea, pentrucă rănile sociale care existau în societatea franceză cereau vindecare, și dacă Biserica lucrà împotriva deslegării favorabile a diferite probleme care priveau deaproape buna stare a poporului de jos, firește erà ca aceste pături să se înstrăineze de Biserică. Pentru dușmanii Bisericii erà foarte ușor să se folosească de această stare de lucruri și să prezinte Biserica în fața mulțimilor populare drept dușmană a lor, drept acea care se pune în cale la îmbunătățirea stării lor.

Ideile democratice își făcuseră drum adînc în societatea franceză. Republica erà o expresiune a lor. Biserica apăreà, deci, și ca o dușmană a republicii, și de fapt așà și este. Din cauza aceasta orice bun republican nu puteà privì cu ochi buni faptul că Biserica merge împotriva curentului marei mulțimi a poporului francez, pentrucă Francejii sînt într'o foarte mare proporțiune republicani; regaliștii sînt, ce e drept, mai bogați, dar nu formează decît o minoritate.

II.

Evident că adevărații catolici nu puteau decît să sufere de această situațiune. Ei își puteau zice că inima le e în totul legată de Biserică, dar în asta nu văd nici o pedecă de a fi în

acelaş timp şi buni Franceji, adică a urmà în totul impulsului pe care ei ca popor socotesc că trebuie să-l urmeze în organizarea lor politică.

Ba pentru a servì Biserica şi a o scăpà de imputarea că face politică antinaţională, sau, cel puţin, că nu se identifică cu poporul şi că face o politică străină de el, erà chiar necesar să se găsească buni catolici care să se afirme ca atare şi în acelaş timp să facă politică democratică-republicană şi să lucreze pentru îmbunătăţirea stării maselor populare care altfel erau cotropite de socialism şi împinse într'o cale ostilă Bisericii.

Această trebuinţă îşi găsì exprimarea într'un tînăr viguros şi energic care de timpuriu, chiar din copilărie, se remarcă prin talentul, energia şi căldura credinţei sale. El, ca bun catolic, a suferit în sufletul său văzînd că Biserica se înstrăinează din ce în ce mai mult de sufletul poporului francez, că duşmanii ei folosesc această situaţiune şi că, din cauza aceasta, pături mari de popor se leapădă de mărturisirea creştinismului.

E o clipă de edificare a privì această energie în creştere care vede că nimic nu împedecă predicarea împărăţiei lui Dumnezeu şi în mijlocul grupelor democratice, ba, mai mult, care înţelege că nimic nu poate satisface mai bine aspiraţiunile democratice decît evanghelia lui Hristos.

Deci să ne oprim puţin asupra acestei întrupări de energie şi idealism şi s'o privim în desvoltarea şi lucrul ei.

III.

Tînărul care încearcă să întroducă acţiunea creştină (rău compromisă de Biserica catolică din Francia) în sînul maselor populare franceze, şi să întroducă o sevă nouă în tinerimea care de cîtva timp creşteà în afară de orice influinţă a Bisericii, se numeşte Marc Sangnier. El e strănepotul unui vestit advocat cu numele Lachaud, şi în scurt timp s'a putut vedeà că talentul de orator continuă şi în strănepot.

La 1885 Marc Sangnier se aflà în liceul Stanislas din Paris. Avînd abia 14—15 ani, el întemeie, împreună cu alt coleg, un ziar care rămase la un singur număr, *Dumnezeu şi Patria.* Se înţelege că lucrul nu putù durà. Dar el indică deja încotro se mişcă înclinările tînărului redactor, şi erà un program viitor.

Marc Sangnier termină liceul. Dar mai rămase acolo pentru a se puteà preparà să intre în şcoala politehnică. Pe cînd se aflà în acest stadiu de preparaţiune, ce-i venì într'o zi?... puse să se adune colegii într'o sală subterană ca să le vorbească ceva.

Se adunară în sala care de atunci luă numele de *Cripta* şi le vorbì de sufletul lor, de popor, de datoriile sociale. «Ah! camarazi!

strigà el, să smulgem buruienile banale şi nesănătoase ale rutinei şi ale convenţiunii. Să implîntăm în noi pomul roditor şi plin de sevă, marele pom al creştinismului democratic şi social».....

Începutul acesta de lucru aduse tînărului Sangnier prietenii, dar şi duşmănii. Liceul Stanislas aveà elevi nobili care nu puteau suferì să se audă vorbindu-se de democraţie, şi ţineau la Biserică tocmai pentrucă vedeau într'însa sprijinul privilegiilor lor. Alţii imputau lui Marc Sangnier că face proselitism moral şi religios.

Despre aceste timpuri Marc Sangnier spuneà: «Ani admirabili ai celei dintîi tinereţe a noastre; calde şi arzătoare întruniri din *Cripta* noastră, gîndindu-mă la voi, nu pot să nu mă opresc, turburat de cea mai dulce şi mai puternică emoţiune».

Timp de trei ani a durat această activitate, mai nainte de a intrà în şcoala politehnică.

La 1894 căzînd la examenul de admitere, intră în armată ca simplu soldat în regimentul I de geniu din Versailles. Cu aceasta el numai şi-a schimbat cîmpul de lucru, căci activitatea lui creştină n'a încetat. El a văzut în cazarmă un loc de unde poate face operă de discipul al lui Hristos, şi îndată s'a pus pe lucru. Ce gîndeà el că e de făcut aici, povesteşte singur: «La cazarmă, în camerele murdare care răsună de obscenităţi grele, trebuie să se audă vorbindu-se de Hristos şi de dragostea sa supraomenească; încercăm aici înseşi metodele de educaţiune democratică».

De mai multeori odaia plină de camarazi a fost transformată în sală de conferenţe în care numele lui Dumnezeu, de atîteaori insultat, erà preamărit printr'o elocvenţă de 20 de ani.

Ceia ce acest tînăr încearcă, e un adevărat program de lucru în mijlocul armatei şi cu care se poate lucrà în toate ţările. Ce mult puteà însemnà pentru Francia însă unde armata e expusă la atîtea propagande dăunătoare existenţei statului!

Epoca aceasta, care a însemnat ceva, nu dură decît un an. După acest timp Sangnier intră în şcoala politehnică.

Acì îşi continuă aceiaş activitate de democratism creştin. El ţine două feluri de întruniri. Într'o zi adună pe catolici şi se roagă împreună, muncesc şi-şi construiesc viitorul în comun. Acesta e un *Cerc de studii.* Într'altă zi adunarea e mai mare. Poate luà parte oricine şi să discute cum va voì. Concepţiunea creştină va fi apărată cînd în discuţiuni vor apăreà idei contrare. Se va da astfel posibilitatea de a lămurì pe mulţi şi a le schimbà ideile relative la credinţă. Această specie de întruniri este, deci, aproape un *Institut popular.* După aceasta, ca şi la liceul Sta-

nislas, cînd erà voie de eşire în oraş, ei o pornesc spre mahalale pentru a semănà şi acolo şi a culege sămînţa creştinească.

Şi acest lucru îl întreprinde Sangnier pe cînd se aflà în şcoala politehnică, deşì director erà generalul André, om care nu simpatizà cu manifestaţiunile religioase.

Anul al doilea al şcoalei Sangnier îl petrece ca sublocotenent la Toul. Acì, graţie unui comandant de batalion cu sentimente creştineşti, maiorul Jaeger, tînărul ofiţer putù face cursuri de seară pentru soldaţi, conferenţe (chiar contradictorii, adecă putînd trece la discuţiuni) în care se vorbeà de armată şi democraţie.

Se poate pricepe ce mare bine a trebuit să fie opera de a infiltrà un spirit creştin în populaţiunea din căzărmi, populaţiunea aceia pe care propaganda socialistă şi-a propus s'o cucerească şi s'o facă astfel unealtă de stricare a ordinii statului!

Dar în acest cerc de activitate Sangnier n'o duse mult, căci energia sa fără margini nu se putù oprì la cazarmă. După puţini ani, în 1898, demisionă din armată şi se puse la lucru pe o scară mai întinsă.

El se arătă orator plin de însufleţire şi de foc către numărosul public dela congresele catolice din Lille şi Besançon.

Cu începutul anului viitor (1899) el se apucă iar să conducă nişte reuniri de studii şi acţiune, vechea *Criptă* dela liceul Stanislas. Acest nou cerc luă numele de *Sillon* (brazda) după revista cu acelaş nume pe care mai mulţi din principalii săi membri o întemeiaseră.

Putem spune că, dupăce toată acţiunea intră sub numele de «*Sillon*», începe şi activitatea lui Sangnier a se avîntà spre o albie mai largă şi mai adîncă, a cărei fiinţă se simte deja în frămîntările sociale. Pînă acì a fost mai mult o pregătire, un lucru în diferite părţi, dar fără continuitate. De acì înainte apare ca o întovărăşire creştină, catolică, *Sillon-ul*, al cărei scop este cucerirea maselor pe baza creştinismului. Creştinismul sillonoiştilor e un sentiment viu, activ, care nu-i mărgineşte să se adăpostească în extaz sub bolta catedralelor, ci-i obligă şi să iasă în lume şi să spuie oamenilor: noi lucrăm pentrucă suntem creştini; şi voi veţi îmbunătăţì şi poleì viaţa voastră, dacă veţi întrebuinţà pentru voi duhul înălţător al evangeliei lui Hristos.

«Revista sillonoiştilor, însemnată cu iniţiala mare *S.*, se revărsà de sevă primăvăratecă, însufleţirea întemeietorilor le aduceà vii simpatii».

Pe zidurile Parisului se puteau cetì apelurile *Sillon-ului* către tinerime prin care o îndeamnă la lucru: «Poporul francez e setos de acea învăţătură despre adevăr şi vieaţă a cărei dorire incon-

ştientă îl chinuieşte. El are trebuinţă de opintirea noastră. Să avem speranţa sfîntă şi nemărginită şi să ne amintim că visul din ajun devine realitatea de mîne».

Încrederea în rezultatul bun al operei cu care lucrà Marc Sangnier erà nemărginită. «Curaj! spuneà el. Noi sîntem fiii lui Dumnezeu; sfînta Biserică e mama noastră; preoţii noştri sînt cu noi pentru marea luptă a dreptăţii şi a iubirii; mîna care binecuvintează ne-a atins fruntea şi, cu un gest august, sfîntul bătrîn care domneşte asupra lumii ne-a arătat drumul viitorului»...

«Marc Sangnier erà pe atunci favoritul societăţii catolice, luceafărul în naştere, căruia i-se preziceà un viitor glorios. Ne aducem aminte de aclamările care l-au primit în Iulie 1900 la congresul societăţilor de patronagiu pentru tinerimea catolică muncitoare, prezidat de contele de Mun. Statura sa viguroasă, faţa energică, brăzdată de o mustaţă care cădeà în jos à la gauloise, glasul lui sonor şi nuanţat, elocvenţa sa care te tîrà după el, totul arătà într'însul pe şef, ba chiar pe tribun. De oarece acestui tînăr patrician milionar i-se ziceà *Marc* şi erà tratat cu «*tu*» de către «camarazii» săi proletari, popularitatea lui nu puteà merge decît crescînd, şi se înţelege că pentru mulţi puteà păreà suficientă definiţiunea: «*Sillon-ul e o prietenie*».

«De acum înainte azistăm la o înflorire de iniţiative datorite bunului mers al *Sillon-ului*. La sediul central, aşezat în rue de Bagneux, se urmăreşte o operă multiplă de educaţiune populară, graţie sălilor de lucru deschise lucrătorilor ca şi studenţilor, graţie preumblărilor artistice şi ştiinţifice, care, dela 15, au ajuns să aibă pînă la 900 de participanţi, graţie încă cercurilor de studii în care se discutau toate problemele de ordine economică şi socială».

Cercurile de studii cresc văzînd cu ochii. Bunul lor nume are puterea atracţiunii.

La 6 Iulie 1900 se adună primul congres trimestrial al *Cercurilor de studii din Paris*. Iau parte 19 cercuri. În 1901 numărul creşte la 27. Curînd după aceia se deschide primul *Institut popular* în arondismentul V. În 1903, la congresul din Tours, *Sillon-ul* declară că el e în legătură cu 600 de cercuri de studii. În 1904 numai cercurile de studii din Paris sînt în număr de 58, şi în Francia întreagă se întinde o federaţiune de cercuri de studii şi de Institute populare. Acestea din urmă se rîdică la 17, iar cele dintîi trec de o mie.

Astfel, ca chestiune de organizare, *Sillon-ul* s'a organizat iute şi şi-a întins o reţea a acţiunii sale peste toată Francia.

Vom vedeà mai tîrziu care a fost lucrul acestei ramificaţiuni.

(Va urmà). Arhim. ***I. Scriban.***

DIN CĂRȚILE BUNE.

Sub acest titlu deschidem o nouă rubrică în revista noastră. La această rubrică vom da părți alese din cărțile bune ce vor apare în literatura noastră bisericească, precum și traduceri din cărțile bune scrise în alte limbi, cunoscute și nouă. Prin aceasta voim să atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra cărților folositoare și să contribuim totodată la răspândirea ideilor, cari merită să fie cunoscute în cercuri cât mai largi.

La noi se face în direcția aceasta prea puțină propagandă. Indeosebi se face puțină propagandă pentru răspândirea ideilor religioase-morale și a cunoștințelor de pe terenul bisericesc. Noi cu toții, cari avem ceva de spus, ori am puteà răspândì cele ce le-am învățat dela alții pe aceste terene, suntem prea puțin militanți pentru convingerile și cunoștințele noastre. Să nu ne mirăm, dacă adeseori întâlnim în societatea noastră o izbitoare lipsă de orientare chiar și în cele mai elementare chestiuni ale credinții și vieții bisericești. In raporturile vieții cu prietenii și cunoscuții noștri ar trebuì să folosim fiecare ocazie bine venită, ca să ne facem propagatorii ideilor bune. E o datorință a iubirii către semenii noștri, ca să le împărtășim și lor adevărul și bunurile sufletești, pe cari le avem noi. Ai dat peste o idee bună, ai cetit o carte folositoare, pune-o în circulație, ca să o cunoască cât mai mulți și să le folosească. Ajută binelui să se răspândească între oameni. Bunurile spirituale și morale cresc, cu cât se răspândesc mai mult și se împărtășesc mai mulți de ele.

In alte biserici și la alte popoare se face o intensivă propagandă în acel sens prin tot felul de mijloace. Nu numai prin cărți, broșuri, reviste, ziare, conferințe, societăți, întruniri etc., ci și prin mijloace la aparență neînsemnate își fac curs între oameni ideile bune. Iată un exemplu: In zilele trecute am primit dela un cunoscut un Calendar nemțesc de părete, cu atâtea file câte zile-s într'un an, întocmit ca mijloc de propagandă religioasă. Ar puteà zice cineva: va fi și acela un Calendar, care numără zilele anului ca oricare altul. Nu e numai atât, căci te învață și în ce spirit să-ți petreci zilele anului. Pe cartonul, de care e țântuit blocul cu filele zilelor anului, se găsește chipul Mântuitorului, a cărui însemnătate, de câteori îl vei privì, ți-o reamintesc cuvintele: «Eu sunt calea, adevărul și vieața». Fiecare filă are pe amândouă fețele frumoase interpretări la diferite texte din sf. Scriptură. Spre pildă, pe fața primă a foișoarei dela 1 Ianuarie, la cuvintele biblice: «Și când s'au împlinit opt zile, ca să taie pruncul împrejur, *chiemat-au numele lui Iisus*» (Luca 2, 21) găsim următoarea aplicare: «In numele lui Iisus să intrăm în anul nou.

Numele «Iisus» să ne aducă aminte în tot timpul, că El este singurul nostru Mântuitor şi fericitor. Dar nu numai numele lui să ne fie iubit şi scump, ci El însuş să fie comoara cea mai preţioasă a sufletului nostru. Deşi sunt mulţi oameni, cari vreau să se fericească fără El, totuş sunt pe deplin adevărate cuvintele pe cari le-a rostit: fără de mine nu puteţi face nemica (Ioan 15, 5). Fără El nu putem plăceà lui Dumnezeu şi vieaţa noastră nu poate aduce roade bine plăcute înaintea lui Dumnezeu. Intâi trebue să-l primim ca pe Mântuitorul nostru, apoi va produce vieaţa noastră roade spre lauda lui Dumnezeu. Lucrul de căpetenie e, ce atitudine luăm noi faţă de Christos, ca El să ne poată face fericiţi şi folositori. Cât de necesar e să ne aşezăm deci îndată la începutul anului nou în legătura cea adevărată cu Christos şi să stăruim în ea, ca să petrecem toate zilele anului cu El şi sub povăţuirea Lui. Numai fiind cu Christos, ne poate aduce anul cel nou fericire şi binecuvântare». — Câţi creştini răspândesc în fiecare zi între semenii lor măcar atâtea gândiri frumoase, câte propagă o atât de mică foiţă? Gândiţi-vă ce educaţie binefăcătoare se face şi printr'un mijloc atât de neînsemnat, când rupând tatăl, mama ori copiii familiei câte o foiţă de acestea la zi, îi face să se oprească cu gândul măcar pe câteva clipe la o frumoasă idee religioasă-morală! N'ar puteà să publice şi Tipografia arhidiecezană asemenea lucruri atât de folositoare? De ce să nu imităm şi noi ceeace vedem bun la alţii?

II.

In numărul acesta începem ceeace am spus că vom face consecvent la acest loc al revistei, prin a reproduce câteva fragmente din o broşură a P. C. Sale părintelui arhim. *Iuliu Scriban.* Broşura poartă titlul «Materii bisericeşti» şi conţine doue articole scrise la începutul anului 1909 relativ la reforma bisericească din România. Vorbind despre desvoltarea bisericii lui Christos în primele veacuri, se spun următoarele:

«Biserica apare ca un corp nou pe scena lumii, cu o problemă definită de îndeplinit: întronarea împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ. Această idee avea a o îndeplinì ea în sensul parabolei grăuntelui de muştar: treptat va creşte şi în aceiaş măsură va tot primì în sânul său pe oamenii cărora le va fi deşteptat conştiinţa religioasă.

Ea aveà, prin urmare, a se desvoltà continuu din vieaţa primită prin însăş naşterea sa, ca şi grăuntele care se desfăşură neîncetat şi cuprinde tot mai mult spaţiu.

În desvoltarea aceasta ea veneà în atingere cu alte elemente ale vieţii omeneşti care-i serveau ca tot atâtea ocaziuni şi motive de a-şi precizà fiinţa ei, adecă a-şi expune conţinutul conştiinţii religioase a ade-

renţilor ei şi a da aşezământului religios, în care se adăposteau cu toţii, nişte linii de organizare sau vieaţă externă.

La fixarea acestor din urmă, conducătorii bisericii lucrau în dependenţă de conţinutul conştiinţii religioase care formà caracterul sufletesc specific ce diferenţià comunitatea creştină.

Astfel biserica pas cu pas îşi precizează liniile, îşi enunţă principiile după care are să trăească, pe baza cărora să se organizeze, cu un cuvânt grăuntele creşte, luându-şi tot mai mult forma de pom.

În organizarea care ia proporţiuni tot mai mari, se observă ca o ramificare străbătută în toate cotiturile ei de acelaş duh. E o idee care se desvoaltă, un principiu a cărui validitate trebue să călăuzească fiecare pas, orice mişcare nouă trebue să fie o mişcare armonioasă, o decurgere logică dintr'un element dat, o brazdă trasă în conştiinţă şi o orientare deplină.

Astfel biserica a mers definindu-şi din ce în ce mai mult silueta pe orizontul istoriei, aşternându-şi experienţa ei religioasă în forme mărturisite. Ea le recunoaşte ca rod al unui spirit care o călăuzeşte.

Ca o apă care curge din adâncurile izvorului sufletesc creştin, normele de organizare ale bisericii ieşeau ca un element sufletesc simţit în armonie cu restul construcţiunei. Aceste norme formau constituţiunea bisericii, constituţiune care trebue luată într'un sens cu mult mai adânc, decât cum trebue înţeleasă constituţiunea statelor, pentrucă, fiind vorba de domeniul religios, avem a face cu rezorturile cele mai tainice ale sufletului omenesc.

Cum în constituţiunea statelor se fixează ideile care însufleţesc grupul etnic şi pe care le mărturiseşte ca normă fundamentală a vieţii sale politice, aşa şi în constituţiunea bisericii se fixează ca norme de organizare mărturisiri care pornesc din baza ei religioasă şi pe acestea le declară ca principii, după cari ea va trăì.

Deci biserica îşi ia o fiinţă foarte definită şi-şi prezintă principiile după cari are să trăească; păstorii ei vor privegheà ca ea să se conducă de propriile ei idei, adecă de ceeace desvoltarea ei a probat ca artere de vieaţă conforme naturii ei.

Dacă biserica s'ar fi călăuzit totdeauna de acestea, ar fi mers bine şi neturburată, lucrând totdeauna în linia înclinărilor ei şi aplicând principiile ei. Dar au venit influenţe străine, cari au început să nu mai ţie seamă de logica desvoltării bisericii şi au abătut-o când încoace, când încolo, turburându-i ţinta activităţii sale şi de multe ori paralizându-o».

Şi mai departe, vorbind de problema şi foloasele bisericii, spune:

«Ea are a sta numai pe baza evangheliei, şi singura problemă a acestui cod religios-moral e îmbunătăţirea sufletească a omului şi prin el a societăţii întregi: întemeierea înpărăţiei lui Dumnezeu pe pământ.

Făcând aceasta, a făcut totul şi mai mult n'are de făcut. Asta însă e dejà enorm, căci problema e aşa de mare, că toate forţele disponibile ale bisericii pot fi ocupate de dânsa continuu.

Biserica serveşte societăţii prin acest unic scop, şi dacă-l îndeplineşte pe acesta, efectele lui se simt în toate manifestaţiunile vieţii, aşa că ipso facto naţiunea în sânul căreia biserica lucrează, trebue să profite din realizarea scopului acesteia, şi cu aceasta vieaţa naţională e ajutată. A da naţiunii oameni de ideal şi mânaţi în toate acţiunile lor de dragostea de mai bine pentru semenii lor, oameni cărora vieaţa li se pare un continu edificiu divin care trebue îndeplinit cu toată gravitatea, e cea mai mare problemă a bisericii în sânul unei naţiuni. Asta în limbagiu bisericesc se chiamă a lucrà pentru întronarea împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ, iar în grai naţional se numeşte a lucrà pentru prosperitatea naţională, pentru înălţarea morală a naţiunii... Prin îndeplinirea problemei morale a ei, biserica ţine poporul în stare de sănătate morală, în poziţiune de a se puteà entuziasmà pentru idealurile naţionale, şi astfel, prin scopul ei fundamental, introduce în corpul naţiunii un serum de continuă sănătate».

Iată baza pe care biserica trebue să se desvoalte şi direcţia în care păstorii ei trebue să lucreze, ca ea să-şi poată îndeplinì scopul suprem şi să fie folositoare şi binelui naţional!

N. B.

EDUCAŢIA RELIGIOASĂ A INTELECTUALILOR NOŞTRI.

Sub influinţa şcoalei străine şi a materialismului practic al zilelor noastre, clasa intelectualilor noştri a început a se înstrăinà de credinţă şi a nu mai da educaţiei religioase importanţa cuvenită. Făcând o comparaţie, în această privinţă, între generaţia care a t:ăit înainte cu 30—40 de ani şi între cea de astăzi, vom constatà cu durere un mare regres.

Acesta e un fapt îngrijitor, faţă de care trebuesc luate din bună vreme mijloacele de îndreptare. El a fost semnalat din mai multe părţi în ziaristica noastră, ca una din cele mai mari primejdii, care ameninţă vieaţa noastră naţională.

Şi cu drept cuvânt. Căci vieaţa şi cultura neamului nostru se sprijinesc din cele mai vechi timpuri pe fundamentele evangheliei creştine, pe credinţa părinţilor noştri. Lăsând să se clatine aceste fundamente, aducem în primejdie întreg edificiul clădit pe ele. Din cauza aceasta înstrăinarea clasei noastre culte de credinţa părinţilor noştri, poate aveà cele mai dezastroase urmări pentru vieaţa noastră naţională.

Istoria ne dă avertismente destul de convingătoare. Ea ne arată cum toţi aceia din neamul nostru, cari pentru a-şi deschide calea la drepturi şi privilegii de cari noi nu aveam parte, odată cu lăpădarea de legea strămoşască, îşi renegau şi naţionalitatea. Sufletele lor se pierdeau din popor, spre a fi înghiţite de neamuri străine. Atât de mult s'au contopit în curgerea veacurilor credinţele noastre religioase cu sufletul românesc, încât înstrăinarea de ele aduceà cu sine şi lăpădarea de neam. Câte familii fruntaşe româneşti, cari rămânând în sânul neamului nostru puteau fi de cel mai mare folos, vom fi pierdut noi pe această cale?

Nesocotirea credinţelor şi a educaţiei religioase, de care a început să se facă vinovată clasa noastră cultă, dacă nu se va pune stavilă răului, va aveà drept urmare şi astăzi slăbirea treptată a legăturilor sufleteşti ale acestei clase cu tradiţiile noastre culturale şi înstrăinarea ei succesivă de sufletul poporului credincios. E lucru lămurit, că cel ce nu trăeşte în comunitatea sufletească a aceleiaş credinţe cu poporul, acela s'a înstrăinat de vieaţa poporului şi se asamână cu oaia care s'a rătăcit din turmă.

Credinţa e o putere care uneşte sufletele. Ea încheagă între ceice o mărturisesc o intimă comunitate sufletească, întemeiată pe aceleaşi concepţii despre vieaţă. Dacă astăzi se poate vorbì de o unitate culturală a neamului nostru de pretutindeni, să nu uităm, că ea se datoreşte în mare parte bisericii româneşti, care deşì a trăit şi trăieşte sub diferite oblăduiri politice, totuş a îndrumat şi îndrumă vieaţa sufletească a acestui neam în spiritul aceloraşi precepte şi învăţături creştine. Cel ce-şi dă seama de această putere de închiegare sufletească, pe care o are *credinţa* în vieaţa poporului nostru, acela va înţelege primejdia ce a început dejà să ne ameninţe pe urma înstrăinării clasei noastre culte de credinţa părinţilor noştri.

Ce e drept, la noi nu se prea poate vorbì de o necredinţă răsboinică, care ar păşì pe faţă împotriva credinţii, — dar se poate vorbì şi la noi de un indiferentism religios, de o nepăsare vinovată într'ale credinţii. E destul de primejdioasă această nepăsare, căci ea adoarme conştiinţele, înăduşă îndemnurile şi vieaţa religioasă întreagă o ţine în amorţire. Prin ce-şi arată un asemenea indiferent în cele religioase dragostea sa faţă de biserică? Prin aceea, că face parte din sinoade şi congres? Vai de acea instituţie bisericească, care-i condusă de oameni cari nu se călăuzesc şi nu se întrepun pentru principiile de vieaţă ale ei!

Nu-i destul ca intelectualii noştri să facă parte din corporaţiile noastre bisericeşti, pentru a se arătà ca oameni iubitori de biserică, ci trebue să ţină înainte de toate la credinţele bi-

sericii şi la practica religioasă a ei. Prin ce şi-a îndeplinit biserica apostolescul ei rol în trecutul poporului nostru? Fără îndoială prin aceea lege sfântă a evangheliei, cu adevărurile ei de credinţă şi morală creştinească, din care a izvorît neistovita putere de vieaţă, care a întărit miile de suflete în cursul unor grele veacuri. Da, credinţa cu adevărurile ei dumnezeeşti este fundamentul bisericii, pe care, ca pe un pământ roditor, au să crească roadele frumoase ale vieţii creştineşti. Fii cei buni îşi arată dragostea lor faţă de biserică întâi de toate prin aceea, că se apropie şi primesc cu bucurie învăţăturile şi toate mijloacele de mântuire, pe cari le oferă ea, ca o mamă iubitoare. Sufletele creştine, cari trăesc în atmosfera spirituală a harului şi a adevărului religios, sunt podoaba şi lauda bisericii.

Trebue să facem să înţeleagă intelectualii noştri aceste datorinţe principale ale lor faţă de biserică şi faţă de ei inşişi, ca şi în privinţa religioasă să fie înterpreţii luminaţi ai bunurilor sufleteşti ale bisericii şi neamului nostru. O, atunci ar dispărea multe din scăderile morale, cari au intrat în clasa intelectualilor noştri prln o educaţie defectuoasă şi prin şcoala străină; ar dispărea şi multe din mizeriile, cari bântue astăzi vieaţa noastră naţională. Observaţi mai de aproape clasa intelectualilor noştri şi vă veţi convinge, că scăderile de cari pătimeşte în cea mai mare parte sunt de natură religioasă-morală. Căci ce altceva sunt: pretenţiile necumpătate, luxul, fudulia, intrigile, calomniile, invidia, ura, ca să amintesc numai câteva din relele cari zădărnicesc multe lucruri bune şi ne opresc în desvoltarea noastră? Ori crede cineva că poţi cere o sinceră, adevărată şi desinteresată iubire de neam dela acela, care nu are în sufletul său adevărată iubire de oameni? Ori celce nu are credinţă şi iubire de Dumnezeu, se va închina unui ideal înalt care-i cere jerfe şi tot devotamentul? Nu-şi făureşte omul idealul după sufletul său? Nu-i o iluzie deşartă şi o amăgire să ceri roade bune unui pom sălbatic? Au doară culeg oamenii din spini struguri, sau din scai smochine? (Mat. 7, 16).

Trebue să facem pe intelectualii noştri să înţeleagă, că *îşi pun în joc sufletul* — atât în senz religios-moral cât şi naţional-cultural — *instrăinându-se de credinţă!* Trebue să-i facem să înţeleagă că, dacă într'adevăr îşi iubesc neamul şi biserica, nu pot să-i servească mai bine decât ca creştini buni în toate ale vieţii lor.

Aici avem un teren frumos pentru o înţelegătoare păstorire duhovnicească. Bisericii şi slujitorilor ei îi stau la îndemână multe mijloace ca să-l cultive cu îngrijire, ca: o bună catehizare în şcoalele medii, preoţi cu cultură superioară şi cu darul vorbirii în centrele universitare cercetate de tineri de ai noştri, predici ţinute sistematic în centrele noastre culturale, conferinţe cu su-

biecte religioase, răspândirea sf. Scripturi, mai ales a Noului Testament în ediţiile mai ieftine ce le avem, o propagandă prin scrieri literare cu conţinut religios-moral etc. E timpul să ne gândim şi la o bibliotecă apologetică de scrieri potrivite pentru a face propagandă creştină în clasa cultă.

Pe rând vom trată despre toate acestea îndeosebi, şi întru cât nouă ne va fi cu putinţă, le vom şi face. *N. Bălan.*

PREOTUL ŞI CULTURA SATELOR.

E îndeobşte recunoscut adevărul, că azi *cultura* e cea mai desăvârşită armă prin care cuceresc popoarele. Neamul înzestrat cu o adâncă şi bogată cultură, se găseşte în adevăr în acea stare, care-i dă puteri biruitoare de a înfrânge pe vecinul ori duşmanul mai mărginit în cultură, mai zăvorît între zidurile întunerecului, împingându-l mereu spre unghiuri şi lăsându-l neputincios în urmă. Noi, ca popor la începutul unei vieţi conştii, trebue să ne ţinem mereu pironiţi ochii, asupra *chestiei culturale*, cu toate formele ei de manifestare şi cu toate condiţiile de desvoltare, pentru-ca cu atât mai în grabă şi mai nimerit să-i dăm o soluţie norocoasă. De aici purcede şi îndemnul acestor şire, cari vor să arunce o ochire asupra unei părţi din întreaga noastră problemă culturală, complexă, asupra *culturei satelor noastre*, despre cari cineva de curând a spus cuvintele drepte, dar desigur cu *altă* tendinţă decât li-se dă aici: «Doamne, e încă mult întunerec în satele preoţimii noastre».

Nu voiu mai zăbovì în arătarea îngrijitoarelor noastre stări culturale foarte înapoiate. Generala nizuinţă şi mai cu seamă dorinţa unanimă de a promovà această cultură ţărănească, prea mult rămasă în urmă, e destul de vorbitoare, numai cât adeseori nu se ţine seamă de realitatea împrejurărilor, ce nu se pot reface, nu se pot adaptà planurilor construite între păreţii biroului, la masa verde. Numai aşà ne explicăm, că cu toată firea noastră a parte, cu tot felul nostru de a fi, foarte deosebiţi de alte neamuri apucate înainte, totuşi vrem să încetăţenim cu orice preţ şi la noi, fie şi în mic, mijloace culturale, pentru cari după stările noastre încă n'a sosit vremea; ori mai bine zis, noi nu ţinem seamă de o desvoltare treptată şi firească, ci ne dedăm la salturi neîngăduite, când în adevăr ţinteşti la un rezultat practic, la o izbândă reală.

Mijloacele prin care se ţinteşte la înaintarea culturală a poporului nostru, sânt destul de numeroase, se întrebuinţează adese cu multă însufleţire şi devotament şi uneori cu deplină pricepere şi totuş rezultatele sunt aşa de modeste, disparente chiar, încât nu arareori ne chinuesc îndoieli ca acelea: ce folos real au conferenţele pentru popor, ce folos au chiar prelegerile economice, ce rost au sgomotoasele adunări, zise culturale, dacă rodul lor nu e decât căldura trecătoare a unui foc de paie,

pe urma căruia mulţimea nu arareori rămâne mai mult amărîtă de conştiinţa, că la *alţii* şi aiurea e mult mai bine, iar *noi* trebue să ne tânguim zilele în răul ce mereu sporeşte! Eu cred, că acest neajuns îngrijitor îşi găseşte explicarea atât în *lipsa de acţiune culturală continuă*, cât şi în *lipsa de pregătire a poporului*, neputincios a înţelege şi a se pătrunde de chestiunile, pentru cari se poate însufleţì uşor. Iar până când stă în picioare neajunsul din urmă, nici nu se poate înfiripà o acţiune culturală sistematică şi continuă, decât doară cu risicul de a aveà o izbândă tocmai contrară: de a aduce ţăranului o *povară* şi nu o *mare binefacere.*

Să ilustrez această afirmaţiune, — ce multora poate păreà curioasă — cu un exemplu din vieaţa pastorală. Un preot tinăr, — nu fără pricepere, silitor şi devotat slujbei, ce a îmbrăcat, după activitate de 2 ani, în cursul cărora de câteori s'a imbiat ocazia potrivită şi când i-au îngăduit puterile spirituale şi împrejurările, n'a lipsit să vestească cuvântul adevărului dumnezeesc, să arete adevăratul rost al unei curate vieţi creştineşti, ascultat fiind de obiceiu cu plăcere şi atenţiune, — socoteşte sosit timpul să înceapă deodată cu venirea iernii, un *ciclu* de cuvântări, cari să se urmeze sărbătoare de sărbătoare şi în fiecare Duminecă. începuse învăţătura despre *cult şi rit* (după colecţiunea Tarnavschi-Voiutschi), dar abia ajunse la a 6-a cuvântare şi poporul s'a *ostenit* să-l mai asculte, nu pentrucă ar fi grăit fără pricepere, ori nu pe înţelesul tuturor, ci pentrucă lipseà ascultătorilor *puterea de înţelegere* şi cu aceasta, dorul de a *şti*, ca şi stăruinţa de a învăţà.... Acel popor care mai nainte ascultà bucuros învăţătura ce i-se împărtăşeà *din vreme în vreme*, acum *nu poate* urmărì o învăţătură sistematică, — deşi din cele mai intuitive, — pentru-că îi lipseşte dedarea, îi lipseşte disciplina minţii, îi lipsesc ideile aperceptive, aşa zisele cârlige vechi de care să se acheţe ideile nouă. Iar aceasta va se zică: îi lipseşte educaţia mentală sistematică, o dedare continuă la învăţătură, fără de care iată-l se declară incapabil de a o (consumă) primì. Şi văerându-se preotul tinăr superiorului său, mai bogat în experienţe, acesta îi dă caracteristicul răspuns, ca un fel de sfat: poporului îi place *să te dorească* a-i vorbì, şi atunci te ascultă bucuros!

Un fenomen analog se petrece dacă dai o carte în mâna unui ţăran din generaţia mai tinără. Acela va cetì uneori frumos şi repede, dar foarte rar va puteà reproduce ceva, deşì bucata cetită e scrisă în graiul şi pe înţelesul lui. Dar aceasta dovedeşte numai că mintea nu-i dedată.... De aici se desface problema de căpetenie şi singura adevărată pentru cultura intelectuală a satelor: ***instrucţia continuă.*** Iar aici avem un mare gol de umplut.

Şcoala poporală — de toate zilele — petrece pe tot insul, unde e regulat cercetată, până la vârsta de 13 ani, şi-l înzestrează de bunăseamă cu cunoştinţa de scris şi cetit. Pe cei mai silitori şi cu oarecari alte cunoştinţe. Dela 12 la 14 ani vine «şcoala de repetiţie», ce foarte rar se ţine, şi despre care tot aşa de puţin se poate vorbì ca şi despre «catechi-

zarea adulţilor», adecă ea e numai o orânduială pe hârtie. Avem deci până la 12 ani totuş o şcoală rânduită prin lege, dar de aici încolo grija Domnului până la vrâsta bărbăţiei, de unde marea şcoală «Asociaţiunea» socoate oarecum şcolar al său pe fiecare[1]. Lacuna mare aici, e lipsa ***şcoalelor de adulţi*** pentru feciori ca şi pentru fete, din care provin toate mizeriile culturale de cari fù vorba. Aici dară e a se căutà şi foarte înceata înaintare culturală, aici puţina izbândă a străduinţelor culturale, ce dovedeşte «Asociaţiunea» prin aranjarea de conferenţe şi de prelegeri, mai nou prin angajarea conferenţiarului agronomic şi acum prin «Biblioteca poporală» pentru care mă tem, că în lipsa de înţelegere iarăş vom rămâneà dezolaţi în faţa numărului neînsemnat de noi «membrii ajutători». Tot aici e a se căutà neizbânda acţiunei tuturor celor ce în adevăr şi sincer se zbat pentru o înălţare culturală a ţărănimii.

In 1908 «Asociaţiunea» dăduse alarma, consistoriile dispuseră înfiinţarea şcoalelor de adulţi, şi sub impulsul însufleţirii generale, o seamă au scris la gazetă, toţi au aprobat şi abià câţiva, cu adevărată tragere de inimă, traduseră în faptă gândul nobil de a luminà ţărănimea prin carte. Dar acum, ca şi prin anii 1870, la porunca Marelui Arhiereu Şaguna, îndemnul inteţitor veneà din o *necesitate actuală* şi nu din convingerea întemeiată pe cunoaşterea amănunţită a stărilor culturale nemulţămitoare, cari cer o îngrijire ce nu se mai poate amânà. Şi aşa atunci, ca şi acum, *nu* s'a luat în considerare satisfacerea unor nevoi culturale, ci am socotit să facem faţă nedreptăţii unui proiect de lege, care prăbuşindu-se, nu numai a potolit focul de paie al însufleţirii, ci la şi stâns cu totul. Şi e natural: cauze trecătoare produc efecte trecătoare. Pe când constatarea lipsurilor şi mizeriilor noastre culturale şi cu deosebire scopul mai înalt de civilizaţie «trebue să fie un statornic stimul în munca neobosită şi însufleţită, pe care o cere dela noi cu deplină dreptate glasul atâtor milioane de ţărani lipsiţi de povaţa înţeleaptă a învăţăturii mântuitoare».

Eu ţin că «şcoala de adulţi» trebue să fie mai mult şcoala ştiutorilor de carte, decât a analfabeţilor. (Excepţie tinerimea analfabetă unde se găseşte). Ba chiar faptul de a ne mărginì şi azi stăruinţele la acelaş lucru şi în acelaş fel ca la 1870, — de a da numai cunoştinţe de carte analfabeţilor adulţi — ar însemnà că am rămas tot la acelaş început al chestiei noastre culturale, pe care n'am fi izbutit a o promovà cu nimic de 40 de ani încoace, ceeace ne-ar trimbiţà nevrednicia, dacă ar fi adevărat.

Noi trebue să încercăm a ne da seama, dacă e cu rost să mai îmbătăm capul bătrânilor neştiutori de carte, în vreme ce tinerimea «nădejdea viitorului» aşa cum e, lăsată fără nici o grijă pradă capriţiilor celei mai primejdioase vârste, pe la 30 de ani ajunge iarăş analfabetă. Şi asta ar însemnà: în veci să nu sfârşim cu şcoala de analfabeţi.

Şi să mai socotim bine, ce folos real cultural vom puteà înregistrà, dacă din cei vre-o 20—30 analfabeţi ai comunei, cu însemnată trudă vor

[1] De cultura femeii a făcut amintire dl E. Ungurean.

învăţă scrisul şi cetitul 5—6, cari până la anul uită să-şi mai scrie şi numele, singura învăţătură, ce le poate rămâneà pentru viaţă. Căci de o *îndeletnicire continuă* cu cartea şi cu scrisul, la oameni aşa înaintaţi în vârstă nu ne putem face iluzii, decât doar prin un minunat dar de sus. Şi apoi chiar ştiinţa de carte, *fără a simţì şi o necesitate sufletească de acest prietin*, e tot aşa de folositoare ca şi apa limpede, de care setosul nu se poate apropià. Ar sporì doară cifrele statistice, ca şi mulţimea mare de cărturari ai noştri, dintre cari foarte puţini îşi dau tributul pentru cultura neamului, socotind mai des, că rostul învăţăturii lor e singur câştigarea unei pâni mai albe, un trai comod, cât mai tihnit.

Nu mă ridic împotriva instruării analfabeţilor, ci pentru continuitatea învăţământului, deci: *rostul «şcoalei de adulţi» e de a continuà şi desăvârşì învăţătura din şcoala de toate zilele.* ***P. Moruşca.***

MIŞCAREA LITERARĂ.

Nu din partea aceia, sau datorie de episcop. Poveste de preotul *Gr. G. Petrow.* Traducere din ruseşte de Stefan G. Berechet. Vălenii de Munte, 1910. Preţul 50 bani.

Un tinăr episcop îşi începe activitatea de păstor plin de zelul de a îndreptà relele din eparhia sa prin porunci şi circulare, iar când acestea nu erau urmate, prin mustrări şi pedepse. Dupăce a făcut mai multe experienţe deprimătoare, s'a convins în sfârşit că nu din partea aceasta trebue să prindă lucrul, ci *biserica trebue păstorită prin însufleţire,* căci numai aşa se încălzesc inimile slujitorilor ei spre o lucrare plină de devotament în agrul lui Christos. — Se ceteşte cu folos şi cu mare plăcere.

Scurtă privire asupra câtorva deosebiri dintre Biserica de răsărit şi cea de Apus. Traducere din greceşte de *Gerasim,* episcopul Romanului. Bucureşti, 1910.

O clară informaţie asupra câtorva inovaţiuni, prin cari biserica apuseană «a schimbat în multe şi a urâţit creştinismul».

Fabiola sau biserica din catacombe. De Eminenţa Sa cardinalul *Wiseman.* Traducere de Natalia Negru. Bucureşti 1911. Preţul Lei 2·50.

Iată o scriere literară foarte potrivită pentru a face apostolie creştină în clasa intelectualilor. E o povestire religioasă din timpul persecuţiei creştinilor sub Diocleţian. De mult doream să avem această scriere într'o bună traducere românească, şi acum, când ni s'a dat, o recomandăm cu toată căldura preoţilor noştri, ca să o cetească şi să o răspândească între intelectualii noştri dintre mireni.

Informaţii literare şi culturale. De *Oct. C. Tăslăuanu.* Sibiiu, 1910. Preţul 2 cor.

Autorul îşi strânge în acest volum frumos articolele de diferit cuprins ce le-a publicat în revista «Luceafărul» între anii 1903—1910.

Calendarul „Neamului Românesc" pe anul 1911. Vălenii de Munte. Preţul: 1 Leu.

Pe lângă partea calendaristică, conţine un bogat material literar. Se dă o cronică a evenimentelor mai însemnate din anul trecut, întâmplate în vieaţa Românilor din Regat şi a celor de peste hotarele Regatului. La sfârşit se publică programul bazat pe principii largi şi salutare al partidului naţionalist-democrat, în fruntea căruia stau d-nii: *N. Jorga* şi ***A. C. Cuza.*** ***N. B.***

CRONICĂ BISERICEASCĂ-CULTURALĂ.

Dorim tuturor cetitorilor și colaboratorilor noștri: An nou fericit!

*

I. P. S. Sa mitropolitul nostru — consilier intim. *Maiestatea Sa, apreciind poziția înaltă și meritele ce și-lea câștigat I. Preasfinția Sa, arhiepiscopul și mitropolitul nostru IOAN, i-a acordat titlul onorific de consilier intim, pe care l-a avut și antecesorii I. P. S. Sale.*

Ne asociem și noi la bucuria credincioșilor bisericii noastre pentru această distincție înaltă acordată I. Preasfinției Sale și-i dorim ca să o poarte sănătos întru mulți ani, spre binele bisericei și a neamului nostru.

*

Protopresbiterul Săliștei. Consistorul arhidiecezan a numit protopresbiter al tractului Săliștei pe părintele *Dr. Ioan Lupaș*, ales de sinodul protopresbiteral cu unanimitate pentru acel post. Îi dorim să păstorească întru mulți ani!

*

Împăratul Wilhelm apărător al credinței. Revista săptămânală «*Alt-Oettinger Liebfrauenbote*» a călugărilor capuțini din Bavaria, reproduce o discuție a împăratului Wilhelm al Germaniei cu un profesor protestant liberal, despre divinitatea Mântuitorului. Această discuție i-a împărtășit-o împăratul, cu ocazia unei audiențe, abatelui benedictin din Beuern, pe baza spuselor căruia a ajuns în publicitate.

Împăratul Wilhelm a ascultat cu atențiune aproape un ceas întreg explicațiile profesorului, care se trudeà să-i dovedească că Christos nu a fost Dumnezeu. Dupăce termină, îl întrebă împăratul: «Domnule profesor, zis-ai d-ta vre-odată către elevii d-tale: eu sunt vița, voi mlădițele? — «Nu Maiestate, n'am zis». — «Crezi d-ta, că vre-unul dintre toți profesorii cari au trăit înainte de d-ta, va fi spus acele cuvinte elevilor săi»? — «Nu Maiestate, așa ceva n'a putut zice despre sine nici un profesor». — «Dar crezi doar, că se va găsì în viitor vre-un profesor, care să poată spune cu referire la sine acele cuvinte elevilor săi»? — „Nu, Maiestate, desigur nu se va găsì un asemenea profesor». — «Ei bine, domnule profesor», sfârșì împăratul, «dacă nici un învățător nu poate vorbì precum a vorbit Christos, atunci *eu cred*, că Christos nu a fost numai om adevărat, ci și Dumnezeu adevărat». Cu această observare înțeleaptă a împăratului, se sfârșì discuția.

*

Neajunsuri parohiale. Deșì concluzul Consistorului arhidiecezan Nr. 82/1910 în afacerea clasificării parohiilor e un progres față de trecut, totuș se pot ivì multe neajunsuri provenite din interpretarea dispozițiilor, ce cuprinde. Așa se poate întâmplà următorul caz: La o parohie de clasa II, la care aparțin toate „parohiile pentru cari e votată întregirea dela stat maximală și dacă nu au 1000 suflete“, *vrea* să concureze și un preot care n'are cualificația ce se cere. Consistorul în puterea punct. 2 de sub Nr. II. acelui concluz îl îndreptățește pe un preot cu orice cualificație să competeze la parohia imediat superioară, dacă „s'a distins pe terenul bisericesc-școlar și cultural prin zel faptic și prin capacitate intelectuală și morală și dacă are *cinci* ani de serviciu bisericesc“. Nu voim să cercetăm de astă-dată criteriile după cari Consistorul nostru măsură *zelul* și *capacitatea* cuiva, ori dacă în cazuri date s'a mulțămit și cu terminul de un an în loc de cinci, ci ne mărginim a constată o altă greșală vătămătoare. Consistorul dă drept pe *baza meritelor* de a concurge la parohie de cl. II. cu congruă de 1600 cor. unuia care nu are cualificația cerută de legile în vigoare, și fiindcă astfel de drepturi se exopeream din *interese personale*, aceste interese vor îngrijì ca la alegere nesmintit să izbutească cel cu interesul și atunci când a avut contracandidați oameni nu numai cualificați pentru cl. II. ci chiar pentru cl. I. Alegerea se întărește, preotul cu cualificațiunea inferioară își ocupă postul, dar la regularea dotației dela stat guvernul nu ține seamă de promoția P. V. Consistor și îi întregește venitul *numai până la 800 cor.* conform cualificației respectivului, și fiindcă în puterea legei de congruă existentă ori-

care urmaş cu orice cualificaţie nu se mai poate ridicà la întregirea de 1600 cor. pentrucă parohia are suflete mai puţine de 800, cu aceasta am îndurat o nouă pierdere din şirul parohiilor cu întregire completă şi aşa prea puţine în raport cu numărul parohiilor noastre. Rugăm deci P. V. nostru Consistor să ţină seamă de aliniatul din urmă al §. 15 din Reglm. pentru parohii, care sună: „Consistoarele eparhiale *sunt îndatorate* a privegheà ca venitele preoţeşti sistemizate, *nici într'un chip să nu se împuţineze!*"

*

Rătăciţi. Un preot din ţinutul Timişoara-Arad pune întrebarea unui „pocăit": „Ce rău ai aflat în biserica noastră de te-ai înstrăinat de ea?" — „Spun adevărat, Domnule, că numai un lucru ar fi ce nu-mi place mai tare: că în timpul sf. slujbe, creştinii stau prin birturi şi pe uliţe în loc să vină la sf. biserică — fù răspunsul rătăcitului — iar D-voastră preoţii nu vă folosiţi de nici un mijloc pentru a-i abate dela rău şi a-i atrage la sf. biserică, pe când la noi celce nu merge în timpul rugăciunii la casa Domnului e admoniat şi când şi-ar petrece timpul în birt sau locuri desfrânate *e excomunicat.* De ce nu faceţi şi D-voastră preoţii aşà?" Aşa judecă un „rătăcit", un *rătăcit* pe mulţimea rătăciţilor, iară noi preoţimea adeseori trebue să stăm neputincioşi în a ne satisface dreptului şi datoriei, de a folosì astfel de *remedii,* în toate conforme cu poruncile d-zeeşti şi biariceşti pentrucă generalizarea acestora se izbeşte de o greutate de neînvins. Las că atari măsuri nu se pot luà din iniţiativă proprie, dar nici povăţuitorii bisericii noastre n'ar îndrăznì a aprobà aşa măsuri de frica unor grave tulburări ce s'ar puteà produce în poporul robit aşa de mult crâşmei, cu care înlocueşte şi biserica din timpul slujbei. Preotului îi stau însă alte mijloace prin cari poate combate alcoolismul în popor. Poate mult mai mare răsmiriţă ar produce orice măsuri luate din partea conducerii bisericeşti faţă cu *intelectualii* noştri, cari nu cercetează biserica şi în genere sunt departe de *împlinirea datorinţelor parohiale.* E general păcatul intelectualilor, ce dă atâta scandelă în popor prin neîmplinirea datorinţelor de creştin nu numai cu numele, ci şi cu vieaţa. Conferenţa preoţească a tract. Sălişte s'a văzut nevoită să ceară autorităţii noastre bisericeşti lămuriri asupra §. 6 din Stat. org., cum adecă are să se interpreteze împlinirea datorinţelor parohiale? Ştiut este că membrii corporaţiilor noastre bisericeşti (comitet, sinod) nu sunt respinşi din aceste corporaţii, nici când nu-şi împlinesc datorinţele ca membri ai parohiei chemată a administrà bunurile materiale din cari se susţine, credem însă că e sosit timpul a se precizà şi datoriile religioase-morale a creştinului faţă de parohia, a cărui scop în puterea spiritului legii lui Christos e, mai întâi decât administrarea de bunuri: *munca pozitivă pentru coborîrea împărăţiei lui D-zeu pe pământ şi prin aceasta mântuirea sufletească a credincioşilor.* Mijloacele întru ajungerea acestui scop sunt precizate de legea creştină şi aşteaptă numai o rânduire de respectare şi supunere lor din partea tuturor, căci numai aşa se pot aduce în morala şi vieaţa religioasă îmbunătăţirea pentru care e nevoie urgentă de remedii mai radicale, cari să fie prinse în *norme obligătoare generale şi uniforme.*

*

Un părinte. La seminarul central din Bucureşti în Octomvrie s'a ţinut o serbare de primire a noilor elevi de clasa întâi. Cu acest prilej *părintele* director arh. I. Scriban a dăruit fiecăruia dintre copilaşii nou veniţi câte o icoană, însoţindu-o cu următoarele cuvinte sugestive: „Ce lucru mai frumos v'aş puteà dărui, dragii mei, decât chipul Aceluia, de care v'aţi legat vieaţa, odată cu venirea voastră în mijlocul nostru?" Vi-l dau, ca ori de câteori îl veţi privì, să sporiţi cu încă un inel lanţul cu care de acum înainte v'aţi legat de El". — Câtă dragoste de *adevărat părinte,* câtă căldură şi înţelegere pentru înalta misiune transpiră din acest fapt simplu. Mă gândesc cu amar la felul cum am fost primiţi noi în seminar, la cum am trecut acei 3 ani de studiu, la cum ne-au primit pe noii veniţii în vieaţă colegii, părinţii mai vechi şi în frunte stătătorii. Câtă lipsă de o caldă îmbrăţişare, de o povăţuitoare dragoste părintească a trebuit să îndurăm. Şi ce folos nepreţuit ar aduce tinerilor o urmare a pildei date de părintele Scriban din partea superiorilor!

*

Biserica română din Basarabia e supusă celor mai primejdioase tendințe de rusificare reprezentate de însuș cârmuitorul de neam rusesc al acestei biserici românești, de mitropolitul Serafin și cei împreună cu dânsul. După răpirea Basarabiei dela Moldova în 1812, capătă o nouă organizație bisericească, episcopia ridicându-se la rangul de mitropolie cu reședință în Chișinău, încorporându-se la biserica rusească și subordonându-se sinodului rusesc din Petersburg cu toate mănăstirile, moșiile și averile lor. Abià a avut 2 mitropoliți Români, pentruca cei următori să fie numai Ruși, cari se îmbulzeau de dragul de a strânge avere, suprimând orice pulzație de vieață bisericească românească în scopul unei propagande rusești. Norocul surîse o clipă Românilor basarabeni prin manifestul Țarului Nicolae II. din Octomvrie 1905, care găsi în scaunul de mitropolit pe P. S. *Vladimir*, rus de origine dar „creștin adevărat și pios" încălzit de sentimente de dragoste față de turma sa românească. Învățând însuș românește a introdus de nou limba română în slujba bisericească și școalele din Basarabia. A întemeiat revista bisericească română „Luminătorul" tipărit cu litere chirilice. Tipografia instalată în 1906 începù să lucreze la cărți românești mai ales de slujbă și de cetit. Dar aceste porniri nobile, creștinești, se curmă brusc în 1908, când Vladimir pe urma unor intrigi e îndepărtat din scaun la Rostov pe Don, pentruca locul să îl ia un altul, Serafin, cu tendințe diametral opuse, de rusificare violentă, oprind cărțile românești de a se mai tipărì și răspândì și exilând chiar pe traducători și tipăritori. În munca sa destructivă e ajutat conștiențios de episcopul, vicar al mitropoliei „al Akermanului și Benderului" ca și de cel al doilea vicar cu reședința în Ismail, unde fusese (1864—1879) reședința episcopiei Dunării-de-jos, creând astfel situația jalnică a bisericei românești din Basarabia. (După „Bis. ortd.)

*

Din biserica rusească. Biserica rusească sufere greu pe urma rupturii mai vechi de altfel, care însă se adâncește mereu de *vechii-credincioși*, ziși *răscolnicii*, desfăcuți de biserica mamă numai din ignoranță. Prin sec. XVI, cărțile liturgice ajunseră foarte stricate, pline de greșeli pe urma copierii neîngrijite. Sunt zădărnicite însă încercările de îndreptare ale monahului Maxim Grecul, și a fost neputincioasă chiar acțiunea stăpânitorului Ioan cel Cumplit, pânăce pe la 1654 sinodul vrù să aproabe părerile unui bărbat serios, ale patriarhului Nicon, care se apucă cu râvnă de o îndreptare. Publicul și clerul incult însă nu-l putù pricepe pe acesta și rămânând cu îndărătnicie pe lângă erorile pe cari le venerau, începură să împroaște pe Nicon „Domnul ereticilor, înainte mergătorul lui Antihrist, amicul diavolului". La 1658 Nicon pleacă din scaun, la 1667 un mare sinod însă afurisește pe toți câți nu primesc îndreptările lui. Aceasta e data rupturii, de când ceice țineau morțiș la erorile vechi — „vechi credincioși" — se despart, pricinuind până azi multă supărare bisericii oficiale, fiind mereu ațâțați și de persecuția statornică din partea statului.

În scurt după despărțire de biserica mamă, rămân fără ierarhie și o mare ramură chiar fără preoți în lipsa unui episcop care să-i hirotonească. La începutul secolului al XIX. statul care îi persecutase, vrea să-i câștige prin mijloace pașnice, dar succesul fù parțial. O ierarhie proprie, adevărată și legitimă abià târziu izbutesc să aibă, și nici acum această ierarhie nu e socotită cu valoare dogmatică de către ortodocși, fapt care e un vechiu motiv de ceartă, renoit mereu. Catolicii le cunosc validitatea ierarhiei primindu-le preoții când trec la biserica catolică, ceeace le întărește poziția față de ortodocși. Vechii-credincioși izbutesc uneori să câștige pentru ei membrii valoroși din clerul ortodox. Așa pe urma ciocnirii curentului liberal cu cel autocrat, biserica a caterisit pe apostolul prea înaintat în vederi Petrov, — de bună seamă mai mult din motive politice. — Arhimandritul și profesorul academiei spirituale Mihail, ajuns în aceiaș poziție, trece la vechii-credincioși și azi e episcop. Numărul lor se susține a fi după statistici oficiale 3.500,000 după cele private 15.000,000.

Vechi-credincioși cu ierarhie	3.500.000
Vechi-credincioși fără ierarhie	7.000,000

Secte mistice (oameni ai lui D-zeu și scapeți) peste 60,000.

Secte raționaliste (duhoroborți, molocani etc.) 2.000,000 (Statistica lui Iusov).

Oricât certurile continue, legea autocrată a bisericii oficiale, întrebuințarea forței statului contra vechilor-credincioși etc. înăspresc raporturile și îngreuiază o împăcare, — păr. arhim. *Scriban* are credința exprimată: „Nu credem că vor stărui cu toții până la sfârșit în starea aceasta de schismă. E de sperat că cultura va aduce mai multă lumină și înțelegere. Cei despărțiți de biserica mamă vor ajunge să vadă că reforma Patriarhului Nicon nu erà un motiv de a se rupe de biserică, ci din contră. Opera lui a fost bună și despărțirea s'a datorit numai ignoranței, care n'a putut înțelege că corectarea cărților erà ceva necesar. O îmbunătățire a raporturilor e de dorit și toți ceialalți fii ai bisericei ortodoxe să rugăm pe D-zeu să o aducă și să stâmpere neînțelegerea din sânul ortodoxiei". (După Bis. ortod.)

*

Ziarul „Tribuna" dela Arad face mare nedreptate P. C. Sale părintelui protosincel și director al seminarului Andreian, *Dr. Eusebiu R. Roșca*, când îl prezintă ca pe un om care trăește numai pentru sine. Ar trebui să fim obiectivi în judecățile noastre, mai ales când e vorba de caracterul unui preot și educator al tinerimii.

*

„Revista preoților". Avem înaintea noastră întreaga colecție din această revistă, și trebue să spunem că nu găsim în ea aproape nimic ce să dea hrană sufletească cetitorilor. În suplimentul numărului de Crăciun reproduce aproape toate articolele din «Cartea Neamului» publicată de d-l Dr. Elefterescu. Le recomandăm confraților dela acea revistă să angajeze colaboratori de seamă, căci altcum rămâne fără folos și e păcat de atâtea cheltuieli.

*

„Cultura creștină" e titlul unei reviste bisericești, care a început să apară de două ori pe lună la Blaj, sub conducerea profesorilor seminarului teologic de acolo. Dorim noului confrate succes, în direcția indicată de numele ce și l-a ales.

*

Papa Piu X despre chemarea presei. Cu ocazia unei audiențe private a spus papa următoarele cuvinte unui ziarist: Lumea nu știe cum să aprecieze corect chemarea presei. Nici credincioșii și nici preoții nu se ocupă cu ea cum ar trebui. Oamenii mai bătrâni zic uneori, că presa e un lucru nou și că ei au condus până acum sufletele și fără să se ocupe de presă. Da, mai nainte aceasta se puteà, — dar nu trebue să uităm, că înainte vreme presa rea nu erà atât de răspândită ca astăzi, din care cauză nu erà atât de necesară contrabalanța unei prese bune. Trebue să ne dăm seama de cele ce se petrec în timpul nostru. E fapt știut, că astăzi presa rea strică pe creștini. Ce folosește să se clădească biserici, să se înființeze școli, când toate aceste străduințe rămân infructuoase, *dacă nu se face dreaptă întrebuințare în acelaș timp și de un mijloc atât de puternic, ca presa?*

*

Redacțional. Studiul *„În chestia reunirii bisericilor"* vom continuà a-l publicà peste câteva numere, dupăce se vor sfârși alte articole, cari încă au să fie extrase în broșuri. Din cauze tehnice ne este imposibil să le publicăm în acelaș timp.

Rugăm pe iubiții noștri cetitori să ne trimită *informații* despre evenimentele mai remarcabile din biserica noastră.

În numărul viitor vom începe să publicăm, ca și în anul trecut, *lista abonaților* noștri, ca pe această cale să evităm sumele încassate.

Articolele iubitului nostru colaborator P. C. Sa părintele arhim. *Iuliu Scriban*, publicate sub titlul „Evenimente actuale din biserica catolică", vor apare și în broșură separată. Împlinim dorința autorului de a le publicà cu ortografia proprie.

Tipicul cultului religios.

Cazuri liturgice, date și indigitări tipiconale pe luna lui Ianuarie.

Miercuri, în 5 Ianuarie: *La Vecernie:* «Doamne strigat-am» pe melodia glasului 2 cu stihirile pe 8. «Mărire și acum» «Plecatuți-ai capul înainte Mergătorului» din mineiu. După Vohod «Lumină lină» și prohimenul: „Dumnezeule întru numele tău mântuește-mă și întru puterea ta mă judecă» cu stihul lui din octoih. Se cetesc paremiile după prescrierea mineiului. Ectenia «să zicem toți» și după vosglas se cetește: «învredniceşte-ne Doamne» iar după ectenia celor 6 cereri, se cântă stihoavna mineiului cu stihurile și stihirile ei pe glas 2. «Mărire și acum“ din mineiu. «Acum slobozește pe robul Tău Stăpâne» «Tatăl nostru» și după «Că a ta este împărăția» troparul botezului «In Iordan botezându-te Tu Doamne» de 3-ori.

Joi, în 6 Ianuarie. Botezul Domnului: La «Dumnezeu e Domnul» troparul «în Iordan botezându-te Tu Doamne» de trei ori. Ectenie mică și cele 2 serii de sedelne Polileul și pripelele prescrise la acest praznic. După ectenia mică, sedealna Polileului «veniți să vedem credincioșii» cu «mărire și acum», antifoanele glasului 4 dela sărbători și prohimenul «marea a văzut și a fugit, Iordanul s'a întors înapoi» pe glas 4. Evanghelia Utreniei: «In vremea aceea venit-a Iisus din Nazaretul Galileii» și psalm 50. Catavasiile «Fundul adâncului». La peasna 3 după ectenie ipacoiul mineiului «când cu arătarea Ta» pe melodia troparului glasului 5, iar la peasna a 6-a, condacul «arătatute-ai astăzi lumii» și icosul mineiului. La peasna a 9-a «ceeace ești mai cinstită» nu se cântă, ci se cântă pripelele mineiului. Sfetilna «arătatu-s'a Mântuitorul, darul și adevărul» și hvalitele pe 6 glas 4 din mineiu «Mărire» «Cu apele Iordanului te-ai îmbrăcat Mântuitorule» «și acum» «Astăzi Christos la Iordan a venit să se boteze» din mineiu. După doxologia cea mare «In Iordan botezându-te Tu Doamne».

La Liturgie: În loc de «binecuvintează suflete al meu pre Domnul» se cântă antifonul prim, înainte de «unule născut Fiiule» antifonul al 2-lea și în loc de fericiri antifonul al 3-lea după prescrierile mineiului. Apostolul din cartea lui Pavel către Tit: «Fiiule Tite: arătatu-s'a darul lui Dumnezeu». Evanghelia dela Mateiu: În vremea aceia, a venit Iisus din Galilea la Iordan către Ioan să se boteze». În loc de «Cuvine-se cu adevărat» cântăm Irmosul Botezului. Priceastna «arătatu-s'a darul lui Dumnezeu cel „mântuitor tuturor oamenilor“.

Joi, în 6 Ianuarie: *La Vecernie:* La «Doamne strigat-am» 3 stihiri ale praznicului și 3 ale Înainte Mergătorului. «Mărire» «Celace ești în trup Luminător» «și acum» «Dumnezeu Cuvântul s'a arătat cu trup neamului omenesc» din mineiu. După Vohod «Lumină lină» și prohimenul „Dumnezeul nostru în cer și pe pământ, toate câte a vrut a făcut“ cu stihurile lui. Ectenia „să zicem toți“ „Învrednicește-ne Doamne“ ectenia celor 6 cereri și stihoavna mineiului. După „acum slobozește“ și „Tatăl nostru“ troparul Sfântului proroc „Pomenirea dreptului cu laude „mărire și acum“ troparul „În Iordan botezându-te“ și încheierea.

Vineri, în 7 Ianuarie: Soborul Sfântului măritului proroc, înainte Mergătorului și Botezătorului Ioan.

La Utrenie: După „Dumnezeu e Domnul“ troparul „În Iordan botezându-te“ de 2-ori, „mărire și acum“ troparul Sfântului. Ectenie mică și sedealna „Iisus născându-se din Fecioara Maria“ și iar ectenie mică cu sedealna „In repejunile Iordanului“. Imediat psalm 50 și catavasiile Botezului „Fundul adâncului l-a descoperit“ cu cele prescrise la peasna 3 și 6 la mineiu. Nici în aceasta zi la peasna 9 nu cântăm „ceeace ești mai cinstită“ ci pripelele din mineiu. După peasna a 9-a și după ectenie mică cântăm sfetilna „Proroc pe tine“ „mărire“ sfetilna „minunat mai nainte ai gătit“ „și acum“ sfetilna Botezului. La hvalite stihirile pe 4 ale praznicului cu „mărire“ „Înger din pântece neroditor“ „și acum“ astăzi Christos la Iordan a venit să se boteze“ și doxologia cea mare.

La Liturgie: până la apostol ca în ziua Botezului. Apostolul „În zilele acelea fost-a când erà Apolo în Corint, Pavel trecând prin laturile cele de sus, a venit la

Efes." iar evanghelia dela Ioan „În vremea aceea vede Ioan pe Iisus venind către dânsul". Irmosul Botezului şi priceastna „întru pomenire vecinică va fi dreptul".

Sâmbătă în 8 Ianuarie: *La Vecernie:* La „Doamne strigat-am" 7 stihiri din octoih dela glas 6, 3 stihiri ale praznicului. „Mărire" din mineiu „şi acum" dogmatica glasului 6 din octoih. Vohod „Lumină lină" şi celealalte. La stihoavnă stihirile glasului de rând „mărire" din mineiu a Sfântului „şi acum" a prasnicului. După „acum slobozeşte" troparul învierii a glasului de rând „mărire" a sfântului şi acum a praznicului. Încheierea de obiceiu.

Duminecă în 9 Ianuarie: Sftul mucenic Polieuct şi Dumineca după Botez glas 6 vos. 9.

La Utrenie: La „Dumnezeu este Domnul" troparul învierii de 2-ori „mărire" troparul Sfântului „şi acum" al praznicului. Cele 2 serii de sedelne cu ectenie mică „troparele învierii „soborul îngeresc" antifoanele glasului de rând şi evanghelia Utreniei a 9-a dela Ioan. „Invierea lui Christos văzând" psalm 50 şi celelalte. Catavasiile Botezului „Fundul adâncului l-a descoperit". La peasna 3, condacul şi icosul praznicului şi a Sfântului, la peasna 6 condacul şi icosul învierii". Sfetilna învierii „mărire" a Sfântului „şi acum" a praznicului. La hvalite: 4 stihiri ale învierii dela glasul de rând, 4 stihiri ale praznicului cele dela stihoavna Utreniei din mineiu. „Mărire" stihira evangheliei „şi acum" „Prea binecuvântată eşti". Doxologia cea mare. Evanghelia liturgiei cea din Dumineca după Botez dela Mateiu: „În vremea aceia auzind Iisus, că Ioan s'a prins". Irmosul Botezului, priceastna „lăudaţi".

Duminecă în 16 Ianuarie: Inch. lanţ. Ap. Petru glas 7, vos. 10.

La Liturgie: Evanghelia a 12-a dela Luca a celor 10 leproşi.

Duminecă în 23 Ianuarie: Sfântul mucenic Clement, glas 8 v. 11 evanghelia la Liturgie a 15-a dela Luca a lui Zachei. În acestea Dumineci slujba Vecerniei şi a Utreniei se face ca în celelalte Dumineci din periodul octoihului.

Sâmbătă în 29 Ianuarie: *La Vecernie:* La „Doamne strigat-am" 4 stihiri ale învierii a glasului de rând (glas 1) 3 stihiri ale triodului a vameşului şi a fariseului şi 3 stihiri ale SS-lor Ierarhi din mineiu. „Mărire" a triodului „Atotţiitoriule Doamne, ştiu cât pot lacrămile" „şi acum" dogmatica glasului de rând. Vohod „Lumină lină" prohimenul de Sâmbătă seara, ectenia „să zicem toţi" „învredniceşte-ne Doamne" ectenia celor 6 cereri. După al 2-lea vosglas stihoavna învierii a glasului de rând cu „mărire" din triod „îngreuiaţi fiind ochii mei de fărădelegile mele" pe glas 5 „şi acum dogmatica glasului 5 din octoih. „Acum slobozeşte pe robul tău" „Tatăl nostru" şi după vosglas troparul învierii „mărire" troparul „Născătoare de Dumnezeu Fecioară" „şi acum" troparul mineiului „Ca ceice aţi fost întocmai la obiceiu cu apostolii" şi încheiere.

Duminecă în 30 Ianuarie: SS. Vasile, Grigorie şi Ioan, Dumineca vameşului şi a fariseului glas 1 vos. 1.

La Utrenie: După ectenia mare „Dumnezeu este Domnul" de 4-ori pe melodia troparului glasului 1. Troparul glasului 1 de 2-ori „mărire" troparul SS-lor ierarhi din mineiu „şi acum" bogorodicina glasului de rând. Catisma a 17-a a psaltirei cele 2 serii de sedelne cu bogorodicinele lor şi cu ectenii mici. După a 2-a serie de sedelne Polileul psalm 136 „La râul Babilonului, acolo am şezut şi am plâns" şi troparele învierii „soborul îngeresc". Celealalte a glasului de rând. Evanghelia Utreniei I-a dela Matei, „Invierea lui Christos" psalm 50 , mărire" „uşile pocăinţei" „şi acum" In calea mântuirii îndreptează-mă de Dumnezeu Născătoare" „Milueşte-mă Dumnezeule... La mulţimea faptelor mele celor rele". Catavasiile Întimpinării Domnului „pământul cel roditor din adâncime". La peasna 3 condacul şi icosul ierarhilor, sedealna ierarhilor din mineiu „mărire şi acum" sedealna triodului. La peasna 6 condacul şi icosul triodului. Pesnei 8 îi premerge „să lăudăm bine să cuvântăm", la peasna 9 „ceiace eşti mai cinstită" şi însaşi peasna a 9-a. Ectenie mică şi sfetilna învierii „mărire" sfetilna ierarhilor din mineiu „şi acum" a triodului. La hvalite punem 4 stihiri ale glasului de rând, 4 stihiri ale sf-lor ierarhi din mineiu pe glasul indicat, „mărire" stihira triodului „pe fariseul ce se îndreptă pe sine cu laudele lucrurilor lui, l-ai osândit Doamne" „şi acum" „Prea binecuvântată eşti Născătoare de Dumnezeu" şi doxologia cea mare.

Cantor.